

DUURZAAMHEID

Acht jaar waren ze onderweg: Ivar Smits en Floris van Hees. Zeilend rond de wereld op zoek naar aansprekende voorbeelden van duurzaamheid. En ze ontdekten: eigenlijk willen we allemaal hetzelfde.

WILBERT ELTING

Toen Ivar en Floris de baai invoeren richting de machtige Pio XI-gletsjer in Patagonië, het wilde en onaan-geroerde deel van Chili, waren de verwachtingen hooggespannen. De vaargids waarschuwde voor ijsschotsen. Water waar je met een houten boot eigenlijk niet zou moeten wagen. Gelukkig was hun schip, de Lucipara 2, van staal. Dat kan wel tegen een stootje.

De realiteit bleek echter anders dan de verhalen deden vermoeden. Want die machtige gletsjer? Die trekt zich steeds verder terug. En dat gevaarlijke ijs in de baai? Er dreef nog geen ijsklontje in het water dat hen omringde. „Bijzonder toch?“, zegt Ivar. „Terwijl die vaargids echt nog niet zo heel oud was.”

ACHT JAAR

Ivar Smits en Floris van Hees voeren acht jaar rond de wereld. Een droom van de eerste. Overgenomen door de tweede. „Ivar is van ons tweeën wel echt de zeiler“, zegt Floris. „Hij heeft een hele tijd geprobeerd me aan te steken. En uiteindelijk ben ik overstag gegaan.”

De roots van beiden liggen niet in Friesland. En ze wonen er ook niet. Amsterdam is hun thuishaven. Hun schip ligt er in de Sixhaven, bij het Centraal Station aan de andere kant van het IJ. Met een te koop-bordje op de voorplecht. Maar daarover later meer.

De band met Friesland is wel sterk. Ivar leerde er zeilen op de meren. En was in zijn jonge jaren zeilinstructeur in Grou. Later leerde hij vanuit Harlingen mensen hoe ze moeten zeilen op volle zee. Hun schip werd gerenoveerd in Bakhuizen, Hemelum en Lemmer. Het kompas werd gesteld, een belangrijk punt voor aanvang van de reis, in Harlingen.

Hun eigen tocht begon ook in de Friese havenstad. Hun wereldreis startte er met een korte etappe naar Terschelling. Om vanaf daar koers te zetten naar Scandinavië. Ivar: „De Brandaris was het laatste wat we van Nederland zagen.”

Maar dit is niet per se een verhaal over zeilen.

HOE HET ANDERS KAN

Het is eerder een verhaal over hoe het anders kan. Hoe we de wereld een stukje beter en duurzamer kunnen maken. Met dat doel kozen ze in 2016 het ruime sop. En varend in Patagonië werd hen nog eens duidelijk waarom voor klimaatverandering meer aandacht zou moeten zijn. „Je kent de achtergrond en je kent het wetenschappelijk onderzoek“, zegt Ivar. „Maar als je daar vaart, dan is het anders. Het kwam echt binnen. Hoe alles met elkaar verbonden is.”

Ivar droomde al heel lang van een zeilreis. Maar wat trok jullie over de streep om het te doen?

Floris: „We zaten beiden met onze eigen drukke banen hier in Amsterdam. Ik ben jurist en Ivar is opgeleid als ingenieur. We werkten heel hard. Maar je wordt ook geleefd.”

Ivar: „Het was eigenlijk bizar. We werkten zestig uur per week.”

Floris: „En dat was niet met passie. Ik hield me bezig met procesrecht. Maar ik snakke ernaar om iets te gaan doen wat het verschil maakt.”

Ivar: „Ik werkte als duurzaamheidsmana-

Het wintergesprek

De winter. Een mooie periode om uitgebreid met elkaar in gesprek te gaan. Om te praten met Friezen die een verhaal te vertellen hebben.

Vandaag: Ivar Smits en Floris van Hees

ger bij AkzoNobel. Een heel toffe baan, maar zulke bedrijven zijn wel door groei gedreven. Toen was het: als het niets opbrengt, gebeurt er ook niets.”

Floris: „Ik zag dat dat Ivar heel erg raakte. Hij was er bijna depressief van. Daarom dachten we ook, we moeten hier los van komen. En als we dat doen, dan moeten we zoeken naar alternatieven.”

Wat mij wel interesseert: jullie vertrokken in 2016. Duurzaamheid was toen echt nog niet zo'n ding als nu. Merkten jullie dat ook?

Ivar: „Zeker. We moesten toen echt nog wel uitleggen wat duurzaamheid nou eigenlijk is. Daar hadden de meeste mensen niet zo'n beeld bij. Zonnepanelen, daar ging het dan wel over.”

Floris: „Terwijl het voor ons breder is dan dat. Het gaat er ook om hoe je in het leven staat. Daarom zijn we ook eerst richting Scandinavië gegaan omdat we wisten dat daar al goede projecten te vinden waren.”

Ivar: „We hadden al over wat dingen gelezen en gehoord. Over een boerderij bij Kiel in Duitsland bijvoorbeeld waarvan de producten naar leden gaan in plaats van de supermarkt. Maar ook het Deense eiland Samsø waarover we een aflevering van *Tegenlicht* hadden gezien en dat al heel vroeg volledig is overgegaan op groene stroom.”

Beiden hadden ze geen enkele ervaring als mediamaker. Toch besloten ze de projecten die ze aandeden te gaan filmen en erover te schrijven. Hun reportages verschenen in verschillende zeiltijdschriften. Vorig jaar bundelden ze alles tot een boek: *Overstag: zeilend naar een duurzame toekomst*. „We waren in het begin best nerveus“, zegt Ivar. „Zouden mensen wel op ons zitten te wachten? Maar met de boer in Kiel hadden we direct een connectie. Hij bleek ook een zeiler.”

De eerste twee jaar bleven ze in Europa. Een idee van Floris. „Ivar had heel veel ervaring als zeiler, maar ik niet. Dus ik dacht: laten we eerst maar naar de Middellandse Zee gaan. Dan kan ik nog wat oefenen.” Van daaruit zeilden ze uiteindelijk in 2018 de Atlantische Oceaan over naar Brazilië en kronkelden zo langs de continenten de rest van de wereld rond.

Hoe anders waren de verhalen die je vanaf dat moment te horen kreeg?

Ivar: „We kwamen veel meer inheemse culturen tegen zoals de Maori, Aborigines en Zulu. En daar leerden we ook steeds meer over een ander wereldbeeld. De mens staat niet boven de natuur, maar is daar onderdeel van. En we hebben een belangrijke taak om die zorg voor de aarde door te geven. Dat opende ons wel de ogen. Tegelijkertijd is het een verbinding die wij hier vroeger ook hadden. We zijn die kwijtgeraakt. We nemen nu alleen maar, zonder iets terug te geven.”

Ivar Smits en Floris van Hees in de haven Lemmer waar hun schip een paar dagen lag voor onderhoud. FOTO: MARCO KEYZER

Zeilend op zoek naar een betere wereld

De Lucipara 2 bij de Pio XI-gletsjer in Chili. De ijskap trekt zich steeds verder terug. Deze foto is ook de omslag van hun boek. FOTO: SAILORS FOR SUSTAINABILITY

“
ONZE KWALITEIT VAN LEVEN
IS NU ZOVEEL BETER

Als je nu terugkijkt: is dat ook de overkoepelende boodschap die jullie uit al die bezoeken halen?

Floris: „Ik denk dat je wel veel overeenkomsten ziet tussen die inheemse culturen, ook al leven ze ver uit elkaar. Maar die boer in Kiel die pakt ook heel veel van die elementen mee. Zijn boerderij ziet eruit als in een kinderboek. Maar het is allemaal wel in balans en harmonie met elkaar. Alles is er en van grote diversiteit, zo heeft hij de kringloop gesloten. Dat model is tot in lengte van jaren gaande te houden. Die wijsheid is daar zichtbaar.”

Het is misschien ook wel een beetje utopisch?

Ivar: „Het is de enige manier om te overleven.

Daarom heeft ons boek ook als titel *Overstag*. We moeten de koers verleggen. Anders raken we op de klippen. Voor ons is het glas halfleeg maar ook halfvol. Het is niet te laat. We kunnen het ergste voorkomen.”

Floris: „Onder de anderhalve graad opwarming blijven, redden we misschien niet. Maar je moet wel je best blijven doen. En het gaat ook niet alleen om klimaat hè? Het is ook biodiversiteit, sociale samenhang, de verdeling van welvaart.”

Ivar: „Tijdens het zeilen gingen we het verband zien tussen alle verhalen. Het zijn puzzelstukjes voor een duurzame samenleving.

Die toekomst bestaat al, maar het is nog heel gefragmenteerd.”

Jullie zijn acht jaar weggeweest. Zag duurzaamheid in Nederland er bij terugkomst anders uit?

Floris: „Ik vind dat we in Nederland wel veel stappen hebben gezet. Ook nu we weten hoe het in andere landen is. Tegelijk is het ook *business as usual*. Het draait nog steeds om consumeren. We blijven op groei gericht. Maar de beweging dat het anders kan, is wel aan het groeien.”

Heeft de reis jullie ook veranderd?

Ivar: „Zeker. We waren best wel comfortabel met onze luxe levensstijl. Nu woonden we lange tijd op een boot die van binnen niet groter is dan een caravan. We hebben heel erg moeten ‘ontspullen’ om deze reis te kunnen maken. Maar dat heeft ons juist ook vrijheid gegeven. Dat proberen we nu ook vast te houden. Onze kwaliteit van leven is nu zoveel beter. Samen hebben we nu genoeg aan een klein flatje.”

Een flatje? Er hangt een te koop-bordje op de Lucipara zag ik toen ik net bij jullie aan boord stapte. Is het avontuur voorbij?

Floris: „Ivar zei: de boot gaat nooit weg. Maar hij gaat nu toch. We gaan voorlopig niet weer zo’n reis maken en dan is het zonde hem hier in de haven te laten liggen. Dit is een expeditieacht. Daar moet mee gereisd worden.”

Ivar: „Wij hebben een fantastische tijd gehad en dat gunnen we nu iemand anders.”